

D EKONOMICKÉ AKTIVITY A OBCHODNÍ PLÁNY

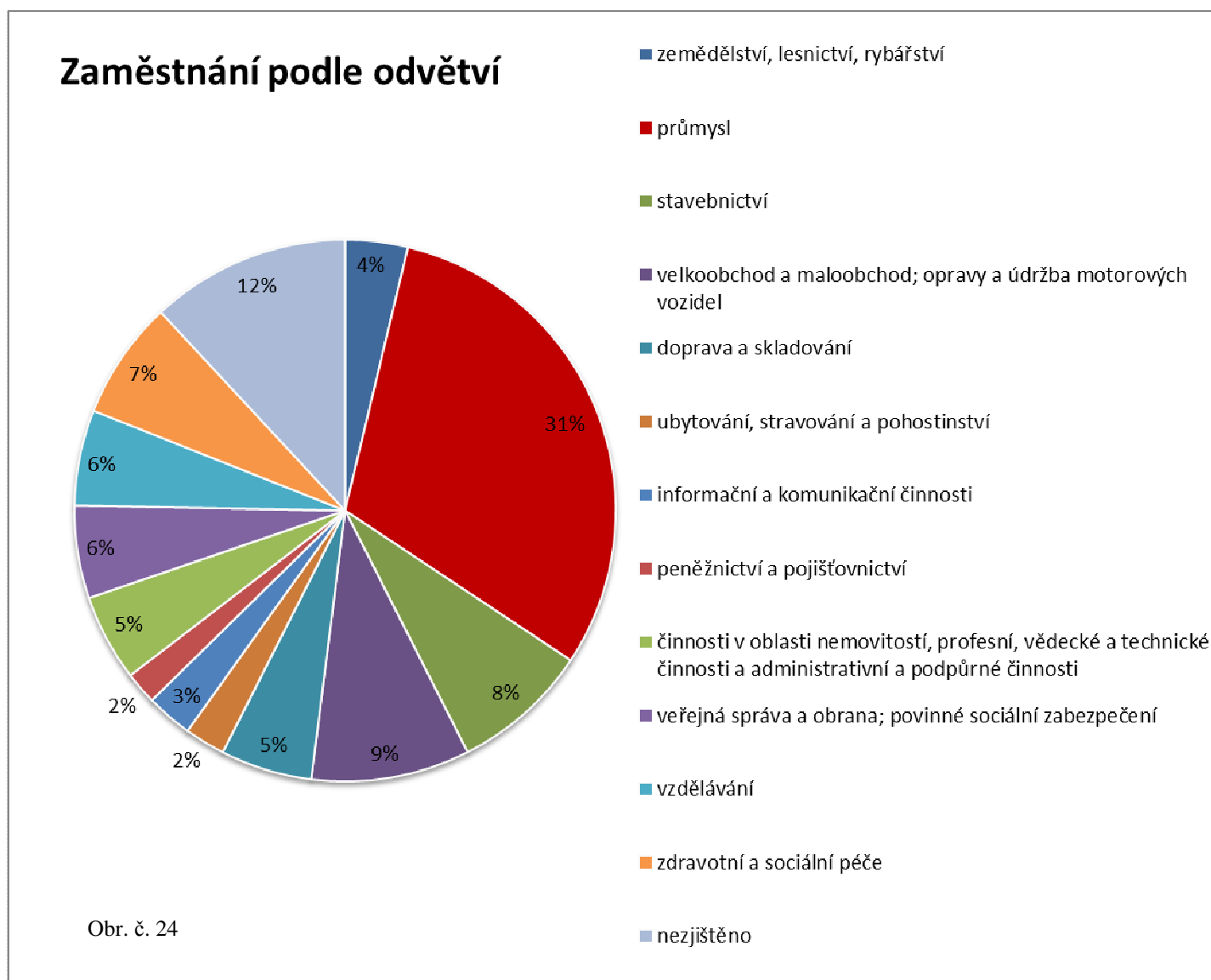
D.1 Ekonomické aktivity kandidátského geoparku Železné hory

Zaměstnanost v Geoparku

Kandidátský geopark Železné hory se rozkládá na území dvou krajů – z velké části na území Pardubického kraje a z menší části v kraji Vysočina.

Celkový počet obyvatel v geoparku činí 100 250, ve městě Chrudimi – sídle kandidátského geoparku, žije 23 239 obyvatel, z toho 11 671 ekonomicky aktivních. V celém geoparku je evidováno 43 086 pracovních pozic, jejichž rozložení je patrné z grafu na obr. č. 24. (Zdroj: Metainformační systém Českého statistického úřadu, 7.9.2015). Z grafu vyplývá, že převážná část zaměstnaných pracuje v průmyslové výrobě.

Těžební průmysl a zemědělství jsou komentovány v kap. C.1.

Cestovní ruch v geoparku

Oblast Železných hor je z turistického hlediska opomíjená oblast. K tomuto stavu nepřispívá ani celková návštěvnost Pardubického kraje, která je nejnižší ze všech krajů České republiky. Geopark je do dnešní doby vnímán spíše jako příměstská turistická oblast.

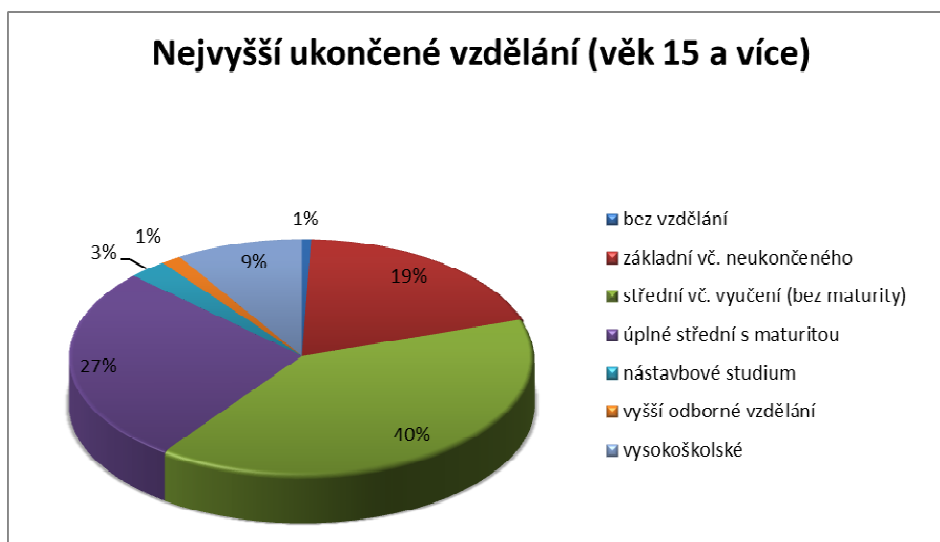
Na druhou stranu je Geopark Železné hory v rámci České republiky velmi dobře strategicky umístěn. Nachází se ve střední části republiky s výbornou dopravní dostupností z velkých měst. Z Prahy po dálnici D11 (cca 100 km), z Brna po I/35 a dále po I/17 nebo po dálnici D1 a dále po I/37 (cca 120 km). Regionální dopravní infrastruktura (silnice II. a III. tříd) je na velmi dobré úrovni. Celá oblast je těmito spoji rovnoměrně pokryta a je tak přístupná ze všech směrů. V blízkosti hranic geoparku se nacházejí významné kulturní památky UNESCO (Kutná Hora, Žďár nad Sázavou). Vstup do Evropské a globální sítě geoparků bude znamenat zvýšení povědomí o tomto území v rámci České republiky i ve světě.

V následující tabulce je uvedena roční návštěvnost turistických informačních center a dalších vybraných expozic geoparku v letech 2011 – 2014.

Informační centrum	2011	2012	2013	2014
Chrudim	18 063	17 225	17 593	17 475
Seč	6 194	4 936	2 043	2 786
Maštale	8 458	9 945	7 296	8 869
Slatiňany	7 858	10 776	9 879	10 925
Nasavrky	7 034	7 474	6 607	6 959
Skuteč	4 289	3 511	3 778	4 428
Hlinsko	5 902	6 662	7 931	10 092
Ždírec nad Doubravou	1 751	2 829	3 102	2 362
Chotěboř	8 880	9 621	12 166	13 188
Třemošnice	3 772	4 693	5 406	5 763
Městské muzeum Skuteč	7 216	7 895	6 850	9 201
Keltská expozice	3 827	3 635	2 462	2 778
Městské muzeum Chotěboř	1 839	1 978	2 269	2 611
Geopark U Platanu		109	254	262
celkem	72 201	77 672	75 801	82 847

Vzdělání

Úroveň vzdělanosti obyvatel na území geoparku je srovnatelná s celostátním průměrem. Více informací ukazuje obr. č. 26.

Obr. č. 26.

V blízkosti hranic geoparku se nacházejí dvě krajské univerzity, Univerzita v Pardubicích a Univerzita v Hradci Králové. Studentům těchto a dalších univerzit z celé republiky dozoruje management Geoparku Železné hory některé závěrečné bakalářské nebo diplomové práce zaměřené především na geoturismus, nebo na odborná geologická témata.

V budoucích letech se plánuje prohloubení spolupráce se zahraničními univerzitami v Polsku a na Slovensku.

D.2 Infrastruktura geoparku – současnost a výhled

D.2.1 Existující geoturistická infrastruktura

Geopark Železné hory existuje v národní síti geoparků České republiky od roku 2012. Na jeho území se nachází řada turistických informačních center, vnitřní i venkovní expozice s geologickou tematikou, geologické stezky a cyklostezky i významné geotopy.

Geopark nabízí i řadu zpřístupněných a značených geologických lokalit, které jsou po jeho území rovnoměrně rozesety. Na nich byly v rámci projektu GVO (Železné hory – geologicky významná oblast) instalovány naučné tabule. Tento projekt byl ukončen v roce 2014 a významně přispěl k rozšíření geoinfrastruktury. V rámci něj vzniklo 50 nově značených geotopů a 5 bezobslužných informačních stavení s venkovní geologickou expozicí (obr. č. 28). Dále bylo k edukačním účelům odkryto několik zarostlých lomů a vybrané horniny v terénu byly naleštěny a označeny štítky s jejich názvy.

Výčet některých lokalit a geoatraktivit udává následující přehled.

NAUČNÉ STEZKY

- **Geologická cyklostezka MAGMA**
První geologická cyklostezka na území České republiky vedoucí z Hlinska do Chrudimi představuje na 56 kilometrech MAlebný GEologický MAglajz Železných hor. Vznikla již v roce 2005, poté byla v roce 2014 inovována.
- **Geologická cyklostezka MAGEO**
Druhá geologická cyklostezka nazvaná MAlý GEologický Okruh vede z Přelouče do Chvaletic a na 29 kilometrech čítá 13 zastavení s geologickou tematikou. Stezka byla vybudována v roce 2015.
- **Naučná stezka Kolem prachovického lomu**
Nenáročná stezka vedoucí z Prachovic do Vápenného Podolu nabízí několik pohledů do vápencového lomu spolu s informacemi o historii a geologii této lokality.

Obr. č. 27. Naučná stezka Údolím Doubravy.

- **Naučná stezka Údolí Doubravy**
Nově zrekonstruovaná naučná stezka provede návštěvníky kaňonovitým údolím řeky Doubravy, kde je možné spatřit řadu zajímavých geologických fenoménů i vzácné rostliny a živočichy (obr. č. 27).

VENKOVNÍ GEOLOGICKÉ EXPOZICE

- **Bezobslužné informační stanoviště (BIS)**
V rámci putování po geoparku mohou turisté navštívit BIS, které jsou tematicky zaměřené na starohory (Lichnice), prvohory (Vápenný Podol), plutony (Nasavrky), druhohory (Štěpánov u Skutče) (obr. č. 28) a hydrogeologii (Podlažice). Zde si každý může prohlédnout horniny dané oblasti a dozvědět se informace o dalších geotopech v blízkém okolí.

Obr. č. 28. Bezobslužné informační stanoviště ve Štěpánově u Skutče, tematicky zaměřené na druhohory.

- **Geologická expozice v Malči**
V přírodní zahradě u Základní a Mateřské školy je umístěna venkovní expozice hornin ze širokého okolí. Slouží jako vzdělávací prvek pro žáky i veřejnost.
- **Geopark „U Platanu“ v Chotěboři**
U místního gymnázia je ve stínu velkého platanu instalována výuková geologická expozice přístupná široké veřejnosti. Jsou zde umístěny převážně horniny z geologického podloží Geoparku.
- **Geologická expozice v Heřmanově Městci**
Geologie Heřmanoměstecka je zcelena do expozice umístěné za místním informačním centrem.

MUZEJNÍ EXPOZICE

- **Pasíčka – východní brána do Geoparku**
U Záchrané stanice a ekocentra Pasíčka se nachází Návštěvnické centrum Národního geoparku Železných hor. Jedná se o volně přístupný objekt představující hravou formou geologii východní části Geoparku. Zde si můžete vykopat dinosaura, na vlastní dotyk vyzkoušet pestrý svět zkamenělin nebo zjistit, jak vzniká pískovcové skalní město (obr. č. 29).

Obr. č. 28. Pasíčka. Nástěnná kamenná geologická mapa a model kostry dinosaura rodu *Iguanodon* nalezeného v blízkosti Železných hor.

- **Berlova vápenka**

Zrekonstruovaná vápenka v Závratci u Třemošnice láká na expozici vápenictví Železných hor. Jedná se o cennou technickou a kulturní památku, v Evropě raritní – 150 let stará výroba vápna. K vápence vedla 5 km dlouhá lanovka, jedna z nejdelších v Čechách (obr. č. 30).

Obr. č. 30. Berlova vápenka se zachovalou historickou pecí.

- **Městské muzeum Skuteč**

Vnitřní i venkovní kamenické expozice poskytují interaktivní formou informace o geologickém a kamenickém dědictví Skutečska. Po stopách těžby vás provede Žulová stezka Horkami začínající ve Skutči.

- **Městské muzeum Chrast**

Zdejší geologická expozice ukazuje kamenné poklady Chrastocka v netradičních zámeckých prostorách.

- **Expozice v areálu Vodních zdrojů Chrudim**

Na chrudimském náměstí U Vodárny a v přilehlých objektech firmy Vodní zdroje Chrudim (zřizovatel Geoparku Železné hory) jsou k vidění geologické expozice, expozice leštěných horninových desek (obr.) a krátkodobé výstavy s různou tematikou.

D.2.2 Další turistické zajímavosti v Geoparku Železné hory

- **Hrady, zámky, zříceniny**

V geoparku se nachází řada památkově významných objektů – hradů, zámků a zřícenin. Významnou památkou je dominanta Železných hor – zřícenina hradu Lichnice (obr. č. 22) a také velká zřícenina hradu Košumberk u Luže. Další výraznější zříceniny hradů jsou v geoparku např. Oheb nad Sečskou přehradou, Rabštejn, Strádov nebo Žumberk – jsou volně přístupné.

V geoparku je celkem šest zámků (Nasavrky, Choltice, Nové Hrady, Slatiňany, Chrast, Chotěboř), z nichž 5 má i svá vlastní muzea. Interiéry těchto objektů lze navštívit v otevírací době muzeí. Z hradů je omezeně přístupný Rychmburk, kde je po dohodě možno navštívit také hradní věž.

Obr. č. 30. Zámek v Nových Hradec – letecké foto.

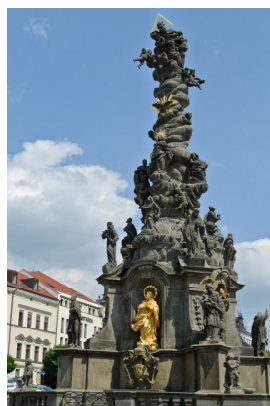
- **Rozhledny**

Turistickými cíli jsou také místa dalekých rozhledů a rozhledny. Krásný výhled je ze zříceniny hradu Lichnice a Oheb, z věže zámku ve Slatiňanech a neopakovatelné je také kouzlo střemošické stráně. Mezi rozhlednami jsou některé celoročně volně přístupné např. Jahůdka u Luže, rozhledna Na Kopečku u Licoměřic a Bára v rekreačních lesích Podhůra (obr. č. 32), ale i Boika u Nasavrku. Pouze v turistické sezóně je pak možné navštívit ještě rozhlednu na Zuberském kopci u Trhové Kamenice a Vojtěchovskou rozhlednu. Na rozhled a rozhledny, které jsou volně přístupné, je možné mířit i aktivity směřující k podpoře mimo sezónní turistiky.

Obr. č. 32. Rozhledna Bára.

- **Městská památková rezervace Chrudim** – cenná historie města s řadou významných památek a muzeí – Muzeum barokních soch, Regionální muzeum s expozicí Alfonse Muchy a Muzeum loutkářských kultur (v Evropě ojedinělé muzeum) (obr. č. 33).

Obr. č. 33. Chrudim.

- **Veselý Kopec a Betlém Hlinsko** – soubor staveb lidové architektury a památková rezervace, muzeum v přírodě, v posledních letech umístěny v TOP 5 navštěvovaných památek Pardubického kraje, masopustní masky a obchůzky na Betlémě jsou zapsány na seznamu UNESCO
- **Heřmanův Městec** – dominantou Heřmanova Městce je barokní kostel sv. Bartoloměje na náměstí Míru, dále zámek s přílehlým parkem, který je řazen do lokalit NATURA 2000. Významná je židovská část obce se synagogou a židovským hřbitovem.
- **Pietní území Ležáky** – Obec Ležáky byla vypálena nacisty jako odpověď na atentát na R. Heydricha. Původně se jednalo o kamenickou obec (v okolí jsou četné lomy). Dnes jsou na místě vypálených budov postaveny pomníky. Jedná se o významné pietní území (obr. č. 34).

Obr. č. 34. Jeden z památníků v obci Ležáky.

- **Kláster Podlažice** – Benediktinský klášter ze 12. století je vyhlášený archeologickými nálezy a nálezem tzv. Dáblovy bible (Codex gigas). Expozice nálezů z tohoto kláštera je umístěna v nedalekém zámku v Chrastí u Chrudimi.
- **Vybrané kulturní, společenské a sportovní akce:**
Na území geoparku je pořádána řada kulturních, společenských i sportovních akcí regionálního i celorepublikového charakteru. Následuje výčet nejvýznamnějších akcí tohoto typu. Vedle nich jsou zde pořádány četné koncerty, jarmarky, sportovní turnaje a další aktivity zaměřené zejména na obyvatele z regionu.
 - Velká cena Nasavrky – Nasavrky a okolí – duben,
 - Chrudimská rallye – Chrudim a okolí – duben,
 - Tomášková a Nováková hudební Skuteč – Skuteč – květen,
 - Mezinárodní taneční festival – Skuteč – květen,
 - Festival dechových hudeb – Chrudim – červen,
 - Loutkářská Chrudim – Chrudim – červenec,
 - MTB Maraton Manitou Železné hory – Chrudim a okolí – červenec,
 - Lughnasad – Nasavrky – červenec,
 - Festival „Košumberské léto“ – Luže – červenec až srpen,
 - Salvátorská pouť – Chrudim – srpen,
 - Hlinecký folkový špekáček – Hlinsko – srpen,
 - Bartolomějská pouť – Heřmanův Městec – srpen,
 - Velká cena Slatiňan – Slatiňany a okolí – srpen,
 - Memoriál Michala Denka – Hlinsko – září,
 - O chrudimskou loutku – Chrudim – říjen.

D.2.3 Budoucí projekty

Vstupní brány do geoparku

Cílem geoparku je vybudovat interaktivní vzdělávací a návštěvnická centra tzv. vstupní brány do geoparku ze všech světových stran tak, aby byl návštěvník nenásilnou a zábavnou formou seznámen s geologickým územím, do kterého vstupuje. Kromě existujících Pasíček (východní brána obr. č. 28) jsou již v přípravě některá další návštěvnická centra.

- **Pasíčka – Východní brána geoparku**
V současné době je ve spolupráci se Záchranou stanicí a ekocentrem Pasíčka realizována interaktivní expozice dominantně zaměřená na křídovou zkamenělou faunu s drobnými přesahy do jiných geologických sfér. Jedná se o unikátní hravou expozici, která v rámci České republiky nemá obdoby (obr. č. 29).
- **Podhůra – Vzdělávací a návštěvnické centrum (VNC)**
Toto návštěvnické centrum se bude nacházet v areálu Rekreačních lesů Podhůra – v podhůří Železných hor, v blízkosti Chrudimi – sídla Geoparku Železné hory. Bude se jednat o severní vstupní bránu do geoparku. Součástí centra bude celoročně přístupná venkovní expozice, která návštěvníkům kromě geologické historie Železných hor přiblíží také činnost lesníků a rostliny a biotopy typické pro tento region. Projekt bude realizován ve spolupráci s místními partnery a využíván Městem Chrudim, CHKO Železné hory a Geoparkem Železné hory (obr. č. 35).

Obr. č. 35. VNC Podhůra.

- **Chotěboř – Jižní vstupní brána do geoparku Muzeum a spolkový dům**
 Ve spolupráci s městem Chotěboř a MAS Podoubraví je připravována koncepční strategie využití území MAS na jižní vstupní brány do geoparku s hlavním centrem v Chotěboři. Projekt je v současnosti v rozvahové fázi.
- **Chvaletice – Informační centrum montanistiky, historie těžby rud v Železných horách a spolkový dům**
 V bývalé škole ve Chvaleticích, která je na seznamu kulturních památek, vzniká ve spolupráci s obcí projekt na vznik montanistického interaktivního centra a spolkového domu. Pro objekt a projekt byla zpracována studie proveditelnosti a nyní se bude pracovat na samotném projektu. Výsledkem by mělo být interaktivní návštěvnické centrum na téma těžby rudních surovin v geoparku.
- **Stolany – zábavné bludiště v zaniklém lomu**
 Ve spolupráci s obcí Stolany je v obecním lomu plánován projekt na jeho využití, který by měl spočívat ve vybudování interaktivního geovědně zaměřeného bludiště.
- **Deblův – Interaktivní naučná stezka**
 Lokalita je unikátní z ichnopaleontologického pohledu, a proto je zde plánována interaktivní naučná stezka, která by návštěvníkům představila tento specifický obor.

D.3 Analýzy geoturistického potenciálu

Oblast Geoparku Železné hory je z turistického hlediska opomíjenou oblastí v rámci Pardubického kraje i kraje Vysočina. A to i přes fakt, že se hlavně v rámci Pardubického kraje jedná o území, které je nejlépe dostupné z velkých sídel. V současné době slouží toto území jako rekreační příměstská oblast, případně jako turistická destinace pro krátkodobé cesty.

Geoturistický potenciál území je založen na dopravní infrastruktuře, turistické infrastruktuře, geoturistické infrastruktuře, geologickém dědictví a na interpretaci. Jednotlivé SWOT analýzy uvedené níže popisují silné a slabé stránky celého území z různých pohledů:

Analýza potenciálu cestovního ruchu:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalita přírody, vysoký počet přírodních lokalit • Národní geopark Železné hory jako celorepublikové i nadnárodní téma • Hustá síť cyklotras vhodných pro různé typy cyklistů dle zdatnosti • Hustá síť tematických stezek a turistických tras značených KČT • Dochované prvky lidové architektury • Veselý Kopec jako jedna z nejnavštěvovanějších atrakcí Pardubického kraje • Velké množství muzeí s různou tematikou • Velké množství rozhleden a atraktivních vyhlídkových míst • Masopustní obchůzky a masky z Hlinecka jako jediná památka UNESCO v oblasti • Rekreační lesy Podhůra • Hustá síť upravovaných běžeckých tras • Skiareál Hlinsko jako jediný skiareál kromě horských středisek v Pardubickém kraji • Dostatek turisticky neobjevených míst (přírodní atraktivita, doly apod.) • Existence dálkové cyklotrasy č. 1 a Eurovelo 4 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečný přístup a forma navazujících služeb (často neexistence parkovišť a veřejného sociálního zařízení, nepřístupnost památky, omezená otevírací doba apod.) • Malý počet hradů a zámků jako atraktivních turistických cílů • Nedostatek wellness služeb a komplexních relaxačních balíčků • Špatné sněhové podmínky pro běžecký sport • Nedostatečné informace o podobě turistických tras a cyklotras (časová náročnost, vhodnost pro různé cílové skupiny, sjízdnost apod.) • Často chybějící provázanost služeb mezi jednotlivými atraktivitami
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • Společná propagace regionu jako destinace zaměřené na tradice a tradiční výrobu (regionální produkty) • Rozšiřování sítě prodejních míst regionálních produktů • Spolupráce s East Bohemia Convention Bureau při propagaci kongresové a incentivní turistiky • Spolupráce s East Bohemia Film Office při propagaci filmové turistiky • Spolupráce s CK a CA • Spolupráce se subjekty v území organizujícími volnočasové aktivity • Rozvoj incomingové spolupráce se zahraničními regiony – partnery MAS • Interaktivní propagace aktivit • Zkvalitňování služeb v rámci ČSKS • Regenerace a budování nových atrakcí CR, např.: otevření Keltského archeoparku v Nasavrkách, zážitkového areálu Peklo na Čertovině u Hlinska 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné finance na opravy a provoz některých památek • Nedostatek financí na zatraktivnění muzejních expozic s ohledem na interaktivitu • Nedostatečný sponzorování při pořádání kulturních a sportovních akcí • Změna vlastnictví turisticky atraktivních objektů • Malý zájem o spolupráci v rámci výkonu destinačního managementu v území ze strany poskytovatelů služeb

Analýza služeb:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Nadstandardní počet informačních center • Velký počet ubytovacích a stravovacích zařízení • Vysoká úroveň a dlouhodobá zkušenost spolupráce pracovníků informačních center • Počet držitelů certifikátu Českého systému kvality služeb 	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň poskytovaných služeb • Nízká osvěta mezi poskytovateli služeb ohledně zvyšování kvality • Malý počet nocujících návštěvníků • Nevyvážená dopravní obslužnost na celém území TO • Nedostatečný přístup a forma navazujících služeb atraktivit (neexistence parkovišť a veřejného sociálního zařízení, nepřístupnost památky apod.) • Problematická otvírací doba TIC mimo hlavní sezónu (otevřeno pouze ve všední dny) • Chybějící hotely vyšších tříd • Nedostatek ubytovacích kapacit pro autobusové zájezdy
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • Široký zdrojový potenciál pro tvorbu nových aktivit a služeb • Maximální propojení aktuálních informací v území a zkvalitnění formy jejich přenosu koncovému uživateli • Vzdělávání poskytovatelů služeb – zvyšování jejich kvality – zvýšení ekonomické úrovně aktérů v TO • Rozšíření otvírací doby TIC mimo hlavní sezónu, příp. odkazy na jiné zdroje kvalitních informací v zavírací době (např. infokiosky, webové stránky apod.) • Vytvoření turistických produktů v návaznosti na železniční dopravu • Vybudování širší sítě cyklostezek • Rozšíření služeb pro cyklisty a jejich větší propagace (certifikace Cyklisté vítání, možnost zapůjčení náradí na opravu kol v TIC, půjčovny kol apod.) • Propagace stravovacích zařízení s nabídkou regionálních jídel • Propagace Gurmánské stezky jako originálního a atraktivního turistického produktu 	<ul style="list-style-type: none"> • Snížení rozsahu veřejné dopravní obslužnosti území • Snížení zájmu obyvatel a návštěvníků o místní službu, tím jejich úbytek • Zhoršování kvality silnic • Zhoršování kvality služeb

Vhodné využití silných a slabých stránek výše uvedených analýz je základním cílem managementu geoparku. Téma geoturismu musí vhodným způsobem doplňovat současnou nabídku a zkvalitňovat již existující služby. Geopark tedy nabízí nové možnosti a pod jednotnou hlavičkou konsoliduje aktivity celého pestrého území.

Hlavní cílová skupina návštěvníků (geoturistů) není předem definovatelná. Aktivity geoparku jsou samozřejmě prioritně cíleny na „udržitelného“ turistu. Vzhledem k malé vzdálenosti od velkých sídel však území geoparku přitahuje turisty všech věkových a ekonomických skupin. Příliv zahraničních návštěvníků je dle dostupných statistik

informačních center zcela minimální. Jednotlivé služby v regionu tedy nejsou ani pro tyto návštěvníky nastaveny. Titul evropského a globálního geoparku pod patronací UNESCO by měl celou oblast více otevřít právě zahraniční klientele (Polsko, Německo, Rakousko, Holandsko).

D.4 Strategie udržitelného rozvoje

Přehled udržitelnosti geoturistiky, ekonomiky, geovzdělávání a geologického dědictví

Území Geoparku Železné hory je morfologicky jednoznačně definované, zároveň se však nachází na hranici dvou krajů, což může tříštit ekonomické aktivity. Současná existence velkého množství místních akčních skupin, mikroregionů a svazků obcí do zřízení geoparku nebylo schopno propagovat tuto jedinečnou destinaci jako celek. Od založení geoparku postupně dochází k realizaci celouzemních aktivit, které pod jednotnou hlavičkou geoparku propagují do té doby podceňovanou oblast.

a) Geoturismus a místní ekonomika

Má-li být geoturismus udržitelný, je nutné do realizace jednotlivých projektů zaangažovat co největší množství místních subjektů. Tímto směrem jdou i aktivity Geoparku Železné hory, kdy většina realizovaných aktivit je řešena ve spolupráci s místními obyvateli či subjekty různého typu. Tyto subjekty jsou velmi často do jednotlivých aktivit ekonomicky zainteresovány a z tohoto důvodu se snaží tyto aktivity propagovat, udržovat a obnovovat.

Vzhledem k tomu, že geopark existuje v oblasti, kde je již velké množství subjektů aktivních v různých oblastech cestovního ruchu a propagace místních tradic a produktů, není možné zavádět např. nové značky regionálních produktů. Geopark tedy doplňuje současnou nabídku a zceluje ji pod jednotnou značku. Z ekonomického hlediska je management geoparku v určité nevýhodě oproti jiným oblastem, kde takto zavedený destinační management dosud není a kde lze ekonomicky profitovat z prodeje místních produktů, služeb apod.

Management geoparku se tedy snaží hledat jiné možnosti ekonomické soběstačnosti založené na dodavatelsko-odběratelských vztazích, službách a zvláště zaplnění mezery v oblasti geovědního vzdělávání.

b) Vzdělávání v geovědách

Již od svého počátku se geopark zaměřuje hlavně na geovědní vzdělávání. Území geoparku slouží jako učebnice pod širým nebem. Tento fakt je zobrazen i v heslu geoparku: Historií Země za dva dny.

Geopark v nedávné době realizoval dva velké projekty na vzdělávání pedagogů a na vzdělávání žáků základních a středních škol. Management geoparku zároveň spravuje webovou stránku www.geovedy.cz, kde poskytuje volně stažitelné materiály geovědně vzdělávacího charakteru využitelné při výuce.

Vedle velkých projektů je ročně pořádáno mnoho exkurzí s geovědní tematikou pro zájemce ze základních a středních škol, zároveň jsou pořádány i speciální přednášky a

workshopy s geovědní tematikou. Geopark se také aktivně podílí na rozvoji EVVO vzdělávání v Pardubickém kraji a spolupracuje s řídicím subjektem těchto aktivit (Ekocentrum PALETA). V současné době geopark realizuje herní sady do školních a mateřských družin zřizovaných městem Chrudim.

V současné době se připravují herních prvky s geologickou tematikou pro dětská hřiště.

c) Geologické dědictví

Obecná ochrana území je zajištěna na lokalitách, které mají nějaký ochranný status (Chráněná krajinná oblast Železné hory tvoří přibližně 1/3 území geoparku, další maloplošně chráněné lokality). Na území geoparku jsou dvě chráněná území, která jsou primárně chráněna kvůli svému geologickému dědictví (PP Na Skalách, PP Skalka u Sovolusk). Ostatní chráněné lokality jsou chráněné výhradně kvůli fauně a flóře, která je však v této oblasti striktně vázána na geologický podklad, případně na geomorfologické jevy – viz oddíl C.

Management geoparku se snaží poukazovat na výjimečné geologické jevy potenciálně ohrožené likvidací z různého důvodu. Zároveň aktivně spolupracuje s vedením CHKO a AOPK. Samotnou ochranu však management geoparku nezajišťuje.

Na vybraných lokalitách se management geoparku snaží ve spolupráci s Českou geologickou službou a univerzitními pracovišti zajistit záchranné výzkumy (sběry) minerálů a zkamenělin, které jsou ohrožené převážnou těžbou v činných lomech. Tento materiál je následně uložen v sídle geoparku a je k dispozici pro potřeby odborných vědeckých výzkumů. Takto byla odborně popsána například lokalita Luže-Chlumek.

D.5 Strategie spolupráce s veřejností a její informovanost (zapojení místní komunity)

Vzhledem ke statutu zřizovatele a koordinátora aktivit geoparku, společnosti Vodní zdroje Chrudim, spol. s r. o., je logické, že aktivity geoparku nemohou vznikat pouze jako nápad této společnosti, ale vždy se jedná o spolupráci minimálně dvou subjektů, často i mnohem většího množství. Geopark na těchto projektech, ze své podstaty, většinou profituje formou dodávek či subdodávek. Ojedinele funguje jako regulérní partner.

Na základě výše zmíněného je jasné, že ekonomické aktivity geoparku jsou založeny na dodavatelsko-odběratelských vztazích velkého množství partnerů na území geoparku a hlavně na perfektní komunikaci s těmito partnery. Bez komunikace by nebylo možné geopark koordinovat, spravovat a dále rozšiřovat jeho aktivity. Výhodou zřizovatele je fakt, že se jedná o obchodní společnost, která má geopark jako jeden ze svých nosných pilířů a v případě momentálního výpadku ekonomicky pozitivních projektů v rámci geoparku je společnost schopna udržet zaměstnance geoparku a tak i samotný princip a myšlenku geoparku. To však nemění nic na faktu, že jsou stále hledány možné ekonomicky výhodné aktivity v rámci geoparku, které by přinesly stálý roční příjem do rozpočtové kolonky „geopark“.

Jak je již výše uvedeno, geopark by nebyl nic bez spolupráce s řadou subjektů. Níže jsou uvedeny vybrané subjekty a jejich podíl na chodu geoparku.

Ministerstva a jím podřízené organizace

Management geoparku již od jeho založení intenzivně prosazuje myšlenku geoparků na ministerské úrovni a snaží se o prosazení podpory geoparků v České republice formou dotačních titulů. V rámci vybraných projektů byla a v současnosti i je rozvíjena spolupráce s vybranými státními organizacemi (AOPK ČR, ČGS a další). Tato spolupráce vyústila jak v projekty zaměřené na cestovní ruch (MAGMA, Železné hory – Geologicky významná oblast), tak na vědecko-výzkumné projekty na území geoparku (Rebilance, ZGM 1: 25 000).

Krajské úřady a obecní samosprávy

Snad nejvýznamnější roli v životě geoparku sehrávají krajské úřady a hlavně místní obecní samosprávy, jejichž podpora je nutná pro existenci a rozvoj vybraných aktivit. Na úrovni krajů je navázána spolupráce převážně s krajem Pardubickým, který se již podílel na spolufinancování několika projektů (Krystal kalcitu, Leštěné horninové desky, výstavy a konference). Na úrovni obcí geopark spolupracuje hned s několika z nich a míra spolupráce se v poslední době významně prohlubuje. Nejvýznamnějším partnerem je město Chrudim, které se snaží profilovat jako vstupní brána do Železných hor a geoparku, stejně jako město Chotěboř. Starostové a zastupitelé jsou pravidelně zváni na pestré aktivity spolupřátané či pořádané geoparkem.

S obecní samosprávou jsou úzce spojeny Místní akční skupiny, jimiž jsou obce členy. Zřizovatel geoparku je zřizujícím členem Místní akční skupiny Chrudimsko, kde se aktivně podílí na rozvoji jednotlivých aktivit. Na základě smlouvy o spolupráci je geopark aktivně propagován Místní akční skupinou Železnohorský region. Řadu velkých projektů tento region koordinoval (Krok za krokem geoparkem). V současné době se rozvíjí spolupráce s MAS Skutečsko-Chrastcko-Košumbersko a MAS Podhůří Železných hor, velmi dobrá spolupráce je nastavena se Sdružením obcí Touloucovy Maštale (díky nim je na území Maštálí zajištěna viditelnost geoparku formou loga a krátkého textu na všech informačních tabulích).

Nestátní neziskové organizace různého typu

Geopark se nebrání žádné konstruktivní spolupráci s jakýmkoliv subjektem. V rámci kategorie NNO je aktivně rozvíjena spolupráce s přibližně pěti subjekty. Tato spolupráce je na různé úrovni: vzdělávací aktivity, propagace, marketing, tvorba infrastruktury a další. Tyto organizace jsou prostředníkem mezi geoparkem a veřejností a v rámci svých aktivit geopark aktivně podporují.

Široká veřejnost

Aktivní spolupráce s širokou veřejností je založena na nepravidelných akcích, kde jsou podchycovány podněty z řad veřejnosti a tyto podněty následně mohou být implementovány do struktury jednotlivých aktivit v geoparku. Příkladem může být snaha o realizaci příměstských táborů na geologická témata, po kterých volají zástupci rodičů nejen z Chrudimi. Šíření informací o geoparku mezi širokou veřejnost probíhá různou formou. V průběhu roku je publikováno několik článků s tematikou geoparku v regionálním tisku. Dále je využíván facebook a spolupráce s vybranými PR subjekty v rámci geoparku. Propagační akcí jsou i pravidelné dny otevřených dveří v sídle geoparku a v roce 2016 se uskuteční v rámci Týdne geoparků již druhý ročník jarmarku a rýžování s tématem geoparku. Propagaci zajišťuje i putovní výstava a občasné přednášky pro různé cílové skupiny. Databáze jednotlivých

mediálních výstupů je dostupná v sídle geoparku, stejně jako seznam vzdělávacích a propagačních akcí na území geoparku i mimo něj.

E MOTIVACE A ARGUMENTACE PRO PŘIPOJENÍ DO EGN/GGN

Geopark Železné hory v současnosti

V Železných horách jsou významné lokality – geotopy, které dokumentují neuvěřitelnou bohatost území. Prof. Vachtl, nestor české geologie, označil Železné hory za „geologické smetiště, které obsahuje ve zdánlivém nepořádku mnoho klíčových informací“. A dále řekl, že „ten, kdo najde klíč k Železným horám, ten najde šifru pro historii a vývoj Českého masivu“.

S určitou nadsázkou lze konstatovat, že Geopark Železné hory je jedním ze subjektů, který inicioval projekty a práce, které v konečném důsledku vedly mimo jiné i k zahájení základního geologického mapování a k tvorbě nových geologických map území, a to po více než padesáti letech.

Současná činnost geoparku směřuje k široké popularizaci geovědních disciplín, přičemž Železné hory jsou konsenzuálně vnímány jako modelové území v rámci České republiky. Tato skutečnost byla zakomponována do motta geoparku „Historií Země za dva dny“. Založením Geoparku Železné hory byly položeny základy i pro budoucí směřování Železných hor jako rekreačního a s tím souvisejícího komerčního prostoru.

Geopark jako turistická destinace

Začlenění Geoparku Železné hory do Globální sítě geoparků vnímáme jako významnou podporu z hlediska marketingu a produktů cestovního ruchu. V národních podmínkách bude geopark novým a jistě zajímavým doplňkem k současné nabídce cestovního ruchu a pomůže zvýraznit Železné hory oproti ostatním turistickým destinacím České republiky. Zároveň bude geopark propagovat Železné hory jako území s geologickým a krajinářským bohatstvím – můžeme hovořit o geoturistické nice.

Lze konstatovat, že mnoho veřejných a soukromých partnerů v Železných horách v současné době pracuje na obdobných aktivitách. Jsme přesvědčeni, že po vyhlášení Železných hor za mezinárodní geopark bude společná vůle o jejich koordinaci.

Geopark Železné hory jako značka

Začlenění Geoparku Železné hory do Globální sítě geoparků, ve které je kladen důraz na vysokou kvalitu (získání certifikace a oprávnění užívání loga), může motivovat soukromé subjekty k tomu, aby zaváděly na trh své produkty i pod touto značkou. Společný marketing produktů z území Geoparku Železné hory má potenciál pro jejich odlišení od ostatních částí České republiky.

Geopark Železné hory jako člen Evropské sítě geoparků

Uznání evropského geoparku umožní Železným horám přístup do rozsáhlé mezinárodní spolupracující sítě, ve které si lze vyměňovat zkušenosti a inovovat propagaci a tvorbu produktů a jejich rozšiřování. Za velmi významné pokládáme i sdílení znalostí

založených na vícevrstevném výzkumu. Kromě toho jsme přesvědčeni, že tato mezinárodní spolupráce usnadní přístup k evropským grantovým projektům.

Geopark Železné hory jako globální geopark pod patronací UNESCO

Vstup geoparku do Globální sítě geoparků UNESCO bude pro území Železných hor jednou z nejvýraznějších marketingových značek s celosvětovou působností a Geopark Železné hory pomůže České republice tuto značku (Globální organizace geoparků UNESCO) představit i na lokální úrovni.

Geopark Železné hory má v České republice ojedinělou pozici z hlediska blízkosti turisticky významných destinací, které značku UNESCO již vlastní. Jedná se o Kutnou Horu (město s ojedinělou montánní historií v těžbě stříbra a středověkým zachovalým centrem) a Litomyšl (město s rozsáhlým komplexem centra z období renesance a bohatou kulturní historií). Obě destinace se nacházejí do vzdálenosti dvaceti kilometrů od západního a východního okraje geoparku a s oběma městy má Geopark Železné hory zájem na rozvíjení spolupráce. Obě města vnímají možnost zařazení Geoparku Železné hory do Globální sítě pod patronací UNESCO jako ojedinělou možnost propojení všech tří území a využití společného turistického potenciálu pro rozvoj.

Obr. č. 36. Geopark Železné hory žije!